

Landbruks- og matdepartementet

postmottak@lmd.dep.no

Tingvoll, 29.03.22

Innspill til utredning om Bionova fra NORSØK

Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK) er et nasjonalt kompetansesenter for tverrfaglig forskning og kunnskapsformidling for å utvikle økologisk landbruk og et bærekraftig samfunn. Institusjonen samarbeider tett med næringsliv og andre forsknings- og rådgivningsinstitusjoner. NORSØK eier Tingvoll gard som har økologisk mjølkeproduksjon, fôrproduksjon og biogassanlegg. Garden brukes som arena for forskning, utvikling og formidling. NORSØK bidrar aktivt til kunnskapsflyt mellom økologisk landbruk og konvensjonelt landbruk.

Prioriterte fagområder er:

- kretsløp og ressursoptimalisering i landbruket, inkludert bruk av restråstoff fra hav og storsamfunn
- helse og velferd i produksjonssystemene med planter og husdyr
- bærekraftige matsystemer basert på norske ressurser og et sunt kosthold
- fornybar energi og energibruk

NORSØK har f.eks. FoU-prosjekt innenfor etablering av biogassanlegg, gjødseleffekt av råtnest fra biogassanlegg på avlinger av gras og korn, hvordan redusere utslipp av klimagasser og avrenning av næringsstoffer fra landbruket, lagring av karbon i jord, bruk av restråstoff fra havet som gjødsel i landbruket, jordkvalitet og jordbiologi og dyrevelferd og helse for husdyr på ulike uteareal.

NORSØK sine innspill til et framtidig Bionova omfatter hovedsakelig landbruk og fornybar energi.

Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?

- Bidra til finansiering av klimatiltak i landbruket på gårds- og grendenivå
- Kobling av blå og grønn sektor så råstoff og restråstoff kan utnyttes bedre og gi reduserte klimagassutslipp i en sirkulær økonomi
- Stimulere til produksjon av fornybar energi på gårds- og grendanivå basert på lokale ressurser, samarbeide med «fornybar energiprogrammet i landbruket».
- Bidra til innovasjon der det er nødvendig - (pilotutprøvinger på gårds-grendanivå) i samarbeid mellom næringsutøvere og FoU-miljø.
- Sikre at tiltak som finansierer økt miljømessig bærekraft på noen områder ikke virker negativt for andre miljøparametere
- Sikre at tiltaka bidrar til å styrke små og store bruk med ulike produksjoner i hele landet

- Sikre at det er mulig å finansiere tiltak med stor klima- og miljøeffekt selv om disse har liten økonomisk gevinst.
- Utforme søknadskriterier, ta imot og behandle søknader
- Bidra til å finansiere Informasjon, kommunikasjon, utarbeide verktøy, evt. kurs (digitale, fysiske demonstrasjoner osv) for ulike tiltak som dekkes av ordningen.

En stor andel av støtten fra et Bionova må gå direkte til bonden. Det er stor aktivitet drevet av FoU-miljø og teknologibedrifter for å utvikle gode metoder og teknologiske løsninger for mer bærekraftig drift av landbruket. Dette hjelper lite hvis bonden hverken har tid eller økonomi til å ta i bruk ny teknologi og forbedrede metoder. Dette er svært ofte situasjonen per i dag.

Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?

Innovasjon Norge har egne midler til å dekke investeringer innen fornybar energi i landbruket. Disse midlene kan f.eks. ikke brukes til å finansiere fellesanlegg på grendanivå. Det er vanskelig med dagens ulike ordninger å finansiere de små og mellomstore fellesanleggene. Dette er en utfordring da det er disse anleggene en kan få bærekraftige løsninger i hele verdikjeden samtidig som en oppnår en akseptabel økonomisk avkastning.

Tilgjengelige midler er for lav, dette gir få søknader innvilget og liten støtte per anlegg.

Store bruk prioriteres før små bruk fordi de store bruker sin investering i fornybar energi gir størst bedriftsøkonomisk gevinst. Skal en virkelig oppnå effekt på klima og bærekraft må det også gis støtte til investeringer med lav økonomisk avkastning.

Det er for lite fokus på verdikjedetekning og sirkulærøkonomi i dagens tildelingskriterier i ulike ordninger. Innovasjon, økonomisk avkastning og teknologi trumfer bærekraft.

For gårdbrukerne som forsøker å etablere gårdsbaserte energianlegg er det mange ulike instanser (7 ulike offentlige instanser ved etablering av biogassanlegg) å forholde seg til, og til dels uklart regelverk. Det bør settes i gang et arbeid som gjennomgår og forenkler den byråkratiske prosessen fra en idé oppstår til bygging av gårdsbaserte anlegg kan starte. Verdikjedeperspektivet ved etablering av biogassanlegg fra substrat til transport og bruk av biorest bør inn i tilskuddskriteriene slik at en sikrer seg at biogassanlegg blir en fornybar ressurs som bidrar til økt bærekraft i landbruket.

Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

Bionova bør opprettes som en egen avdeling under Innovasjon Norge. Dette vil spare administrative kostnader da mange støttefunksjoner og strukturer allerede er på plass. Ved å legge dette til Innovasjon Norge kan en enklere vurdere ulike tiltak for landbruket og landbrukstilknytt næringer i sammenheng. En kan også bygge videre på og forbedre den «hjelpesøker» kulturen som eksisterer i Innovasjon Norge.

Bionova som egen organisasjon eller avdeling i for eksempel Innovasjon Norge bør plasseres ute i distriktet sammen med andre fagmiljø som jobber innen fagområdet. Dette vil

samtidig oppfylle statens føringer om plassering av statelige arbeidsplasser ute i distriktene og gi et fagmiljø til ansatte i Bionova.

Med vennlig hilsen
Norsk senter for økologisk landbruk

Turid Strøm
Daglig leder